

ปัญหาทางกฎหมายในการนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยมาประกอบการใช้ดุลพินิจ
ของศาลในการลดโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78
LEGAL PROBLEMS ON THE IMPLEMENTATION OF ARTICLE 78 OF THE THAI
PENAL CODE IN REDUCING PENALTY WITHOUT TAKING INTO CONSIDERATION
OF THE DEFENDANT'S WICKEDNESS

จักรกรฤษ หลักหาญ^{*1}, ลาวฉณย์ ถนัดคิลปกุล², ปวีณี ไพรทอง³
Chackrit Lakhon^{*1}, Lawan Thanadsillapakul², Pawinee Praithong³

^{1,2,3}หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

^{1,2,3}Master of Laws Program, Faculty of Law, Sukhotai Thammathirat Open University

*Corresponding author's e-mail: beam55661@gmail.com^{*1}, lawan.tha.2499@gmail.com²,
prawinee.pra@stou.ac.th³

Received: January 25, 2024

Revised: February 8, 2024

Accepted: February 16, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาที่มา หลักเกณฑ์ และแนวความคิด เกี่ยวกับการลดโทษให้แก่จำเลยเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 2) ศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการลดโทษให้แก่จำเลย ตามหลักกฎหมายของประเทศไทย ประเทศเยอรมนี ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ 3) ศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยในส่วนที่เป็นโทษหรือในด้านความชั่วร้ายมาประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการลดโทษ 4) เสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ให้มีการกำหนดโทษจำเลยแต่ละรายนั้นเป็นไปด้วยความเหมาะสม และ 5) ให้สามารถบังคับใช้กฎหมายและป้องกันปัญหาอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยทางเอกสาร จากการศึกษาค้นคว้าตำรา บทความ งานวิจัยทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลดโทษให้แก่จำเลยเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย และนำมาวิเคราะห์ปัญหาอันนำไปสู่ข้อสรุปและข้อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย จากการศึกษาวิจัย พบว่า 1) ปัจจุบันศาลได้นำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 มาลดโทษให้แก่จำเลยถึงครึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงโทษในเกือบจะทุกคดี 2) บทบัญญัติ มาตรา 78 ไม่เปิดช่องให้ศาลนำข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นโทษแก่ตัวจำเลย หรือในด้านความชั่วร้ายของจำเลย มาประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการลดโทษได้ 3) การลดโทษให้แก่จำเลย ถึงครึ่งหนึ่งนี้ ทำให้การกำหนดโทษแต่ละคดีไม่มีความเหมาะสมกับจำเลยแต่ละราย ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย และทำให้ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายอาญา 4) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 โดยบัญญัติให้ศาล

สามารถนำข้อเท็จจริง ในส่วนที่เป็นโทษแก่จำเลยมาประกอบการใช้ดุลพินิจลดโทษให้แก่จำเลยได้ 5) หากมีการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับจำเลยแต่ละราย จะสามารถบังคับใช้กฎหมายอาญาในการป้องกันอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ความชั่วร้าย; การใช้ดุลพินิจลดโทษ; ข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นโทษ

Abstract

This research article aimed to 1) study the origins, principles, and notions provided regarding the reduction of the punishment inflicted on the defendant where there is an extenuating circumstance according to article 78 of the Thai Criminal Code, 2) analyze and compare the principles of sentence reduction of Thai land, Germany, France, United States and United kingdom, 3) study the legal problems regarding the judicial discretion to apply the unfavourable facts or viciousness of the defendants in considering the sentence reduction, 4) suggest to amend Article 78 of the Thai Penal Code in order to set the punishment rate up to a more appropriate degree, and 5) improve the law enforcement and crime prevention to be more effective. Methodology is qualitative research conducted using the documentary research method, study textbooks, articles, and research in Thailand and abroad, including the laws related to the reduction of the punishment inflicted on the defendant where there is an extenuating circumstance to obtain information that can be a guideline and suggestions in proposing amendments to the penal code. According to the research, it found that 1) the courts have currently applied Article 78 of the Thai Criminal Code to reduce the punishment to be inflicted on the defendant by one-half in almost every case. 2) Provision Article 78 does not stipulate the law allowing the courts to apply the unfavorable facts of an offender to consider sentence reduction. 3) A one-half reduction in punishment causes disproportionality in sentencing for an individual offender and leads to law enforcement inefficiency. 4) This thesis will propose guidance to amend Article 78 of the Thai Penal Code by enabling the courts to apply unfavorable facts of a defendant in considering the extenuating circumstances in order 5) if determining a proportionate and reasonable sentence for an individual offender, it will enhance law enforcement and crime prevention to be more efficient.

Keywords: viciousness; considering the extenuating; unfavorable facts

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

บทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลลดโทษให้แก่จำเลยนั้น ปรากฏครั้งแรกในมาตรา 59 ของกฎหมายลักษณะอาญาร.ศ.127 (พ.ศ.2451) ซึ่งเดิมเรียกว่าเหตุปรานี ที่ใช้บังคับมาจนถึง พ.ศ. 2486 ต่อมาจึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงใหม่เรียกว่า “กฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2486” และได้ใช้ต่อมาจนถึง พ.ศ. 2499 จึงได้มีการปรับปรุงใหม่อีกครั้งคือ ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลลดโทษให้แก่จำเลยปัจจุบันคือประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 บัญญัติให้ลดโทษให้แก่จำเลยได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของโทษที่จะลง ในกรณีที่มีเหตุบรรเทาโทษ ได้แก่ จำเลย

เป็นผู้ใดเซลาเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุกแก้ไขต่อเจ้าพนักงาน หรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งเหตุบรรเทาโทษนี้แยกเป็น 2 พฤติการณ์ คือ พฤติการณ์ที่เกิดก่อนกระทำความผิด และพฤติการณ์ที่เกิดภายหลังกระทำความผิด (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2558, หน้า 207-209) ปัจจุบันมาตรฐานนี้ถูกนำมาใช้ประกอบการพิจารณาพิพากษาของศาลไทยจำเลยเกือบจะทุกคดีก็ว่าได้ เพราะเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีของศาล หรือเมื่อมีเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะทำนองเดียวกัน ศาลก็จะลดโทษให้กึ่งหนึ่ง เพราะถือว่า มีเหตุบรรเทาโทษตามมาตราแล้ว ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นพฤติการณ์หลังการกระทำความผิด ส่วนพฤติการณ์ก่อนการกระทำความผิดนั้น ก็ได้แก่ผู้กระทำความผิด เป็นผู้ใดเซลาเบาปัญญา หรือผู้กระทำความผิดเป็นผู้ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส ทั้งสองพฤติการณ์ล้วนแต่เป็นพฤติการณ์ที่เป็นคุณสำหรับการพิจารณาคดีโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดทั้งสิ้น โดยกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ศาลได้คำนึงถึงประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับความประพฤติที่ผ่านมา หรือประวัติการกระทำความผิดมาประกอบการใช้ดุลยพินิจลดโทษจำเลยแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าบางพฤติการณ์ที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิด เช่น เคยมีประวัติการกระทำความผิดหรือกระทำความผิดซ้ำภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จะได้ถูกบัญญัติไว้ในหมวดของการเพิ่มโทษจำเลยแล้วก็ตาม การพิจารณาคดีโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดก็ควรนำพฤติการณ์ในส่วนที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิดมาประกอบการใช้ดุลยพินิจลดโทษแก่ผู้กระทำความผิดด้วย ซึ่งพิจารณาเปรียบเทียบได้กับคำอธิบาย เรื่องเหตุบรรเทาโทษของ อาจารย์ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ที่ได้อธิบายว่า “เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นก็ได้ แต่ศาลอาจไม่ลดโทษให้ก็ได้แม้มีเหตุบรรเทาโทษ เช่น ผู้ที่อาสาไปสงครามเป็นความดี แต่กลับทำการยกพวกไปลอบระดมยิงผู้ซึ่งอยู่ปกติสุขในบ้านของเขา ดังนี้ ความดีที่เคยทำไม่พอเป็นเหตุให้ลดโทษ” (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2558, หน้า 213) ซึ่งผู้วิจัยพอจับใจความและเปรียบเทียบได้ว่า ศาลจะลดโทษให้จำเลยหรือไม่นั้น ศาลจะดูที่คุณงามความดีของจำเลยว่าเพียงพอที่จะนำมาเป็นเหตุลดโทษให้ได้หรือไม่ ผู้กระทำความผิดที่มีเหตุบรรเทาโทษ ก็เช่นกัน หากพฤติการณ์ก่อนการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดรายใดมีพฤติกรรมไม่ดี มีประวัติในการกระทำความผิดอื่น ๆ ผู้กระทำความผิดนั้นควรจะได้รับ การลดโทษเพียงใด ถึงจะเหมาะสม ซึ่งหากนำพฤติการณ์ดังกล่าวมาประกอบการใช้ดุลยพินิจของศาลแล้ว จำเลยในบางคดีอาจได้ลดโทษแค่หนึ่งในสาม หนึ่งในสี่ หรือหนึ่งในห้า ของโทษที่จะลงเท่านั้น หรือในบางคดีหรือผู้กระทำความผิดบางรายอาจจะไม่ได้ลดโทษแต่อย่างใด การศึกษาเรื่องหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจของศาลในการลดโทษให้แก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 นี้ ผู้วิจัยไม่ได้มุ่งที่จะศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการนำพฤติการณ์ขณะหรือภายหลังกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดมาประกอบการใช้ดุลยพินิจลดโทษเพียงอย่างเดียว ว่าควรลดโทษให้ผู้กระทำความผิดหรือไม่ เพียงใด เช่น พฤติการณ์การกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดร้ายแรง โหดเหี้ยมผิดวิสัยมนุษย์ ทารุณโหดร้าย สมควรลดโทษให้หรือไม่ หรือที่จำเลยให้การรับสารภาพหลังจากสืบพยานโจทก์ไปบ้างแล้ว ไม่ให้การรับสารภาพเพราะสำนึกในความผิด และพยานหลักฐานที่โจทก์นำเข้าสู่สืบประกอบมีความแน่นหนา แต่เป็นเพราะยอมจำนนต่อหลักฐานจึงไม่ลดโทษให้ เป็นต้น แต่การศึกษานี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาในประเด็นของการนำพฤติการณ์ทั้งขณะกระทำความผิด รวมถึงพฤติการณ์ก่อนการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดในส่วนที่เป็นความประพฤติหรือพฤติกรรม ประวัติการกระทำความผิดอุปนิสัย ในทางด้านไม่ดีของผู้กระทำความผิดมาประกอบการใช้ดุลยพินิจของศาลในการพิจารณาคดีโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดแต่ละรายด้วย ว่าควรลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดนั้นหรือไม่เพียงใด ถ้าหากกรณีมีเหตุบรรเทาโทษแล้ว

แต่พฤติการณ์ของการกระทำความผิดหรือข้อหาที่มีความร้ายแรง รวมถึงพฤติการณ์ก่อนการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดเคยมีประวัติการกระทำความผิด กระทำความผิดซ้ำซาก กระทำความผิดติดนิสัย ความประพฤติชั่ว ซึ่งโดยส่วนมากศาลจะนำไปประกอบการใช้ดุลพินิจในการรอการลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 มากกว่า แต่หากนำมาประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลในกรณีมีเหตุบรรเทาโทษแล้ว ศาลควรจะลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดเพียงใดจึงจะเหมาะสมแก่พฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดแต่ละราย ซึ่งบางรายอาจจะได้ลดโทษไม่ถึงกับกึ่งหนึ่งก็ได้

การพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของศาลที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าแต่ละคดีที่ศาลลดโทษให้จำเลยกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 นั้น คดีส่วนใหญ่ศาลได้พิจารณาเฉพาะคำรับสารภาพของจำเลย ซึ่งเป็นเหตุบรรเทาโทษเท่านั้น ว่าคำรับสารภาพนั้นเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีของศาลหรือไม่ เพราะตัวบทไม่ได้บัญญัติให้ผู้พิพากษา ก้าวล่วงไปถึงการนำพฤติการณ์ของการกระทำความผิดหรือข้อหาที่มีความร้ายแรง รวมถึงพฤติการณ์ก่อนการกระทำความผิด ประวัติการกระทำความผิด กระทำความผิดซ้ำซาก กระทำความผิดติดนิสัย หรือความประพฤติชั่วที่มีมาแต่ก่อนของจำเลย ทำให้ผู้พิพากษาไม่สามารถพิจารณานอกตัวบทได้ ซึ่งในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดหลายข้อหาหลายกรรมต่างกัน นอกจากศาลจะนำไปพิจารณาลงโทษจำเลยทุกกรรมเป็นกระบวนความผิดไปแล้วนั้น ศาลควรนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษให้แก่จำเลยด้วยหรือไม่ การกำหนดโทษให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น จะต้องอาศัยปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญมาประกอบการพิจารณา ได้แก่ ข้อเท็จจริงแห่งคดี และทฤษฎีวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญา ข้อเท็จจริงแห่งคดี ได้แก่ พฤติการณ์แห่งคดีและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด ส่วนทฤษฎีวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญา ได้แก่ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟู และทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม มาประกอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ (อุทิศ สุภาพ, 2562, หน้า 42) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรนำมาประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการลดโทษให้แก่จำเลยด้วย

แต่สาเหตุที่ผู้พิพากษาไม่สามารถพิจารณาหรือวินิจฉัยคดีนอกเหนือจากที่ตัวบทจะได้บัญญัติไว้เท่านั้น เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย หรือระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil law system) โดยเฉพาะกฎหมายอาญา การตีความตัวบทกฎหมายต้องตีความตามตัวอักษรโดยเคร่งครัด หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ (ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, 2539, หน้า 1) และปัญหาทางกฎหมายตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 นี้ คือในวรรคแรกตัวบทบัญญัติไว้ว่า “เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควร จะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้” ซึ่งหากตีความตามตัวอักษรแล้ว บทบัญญัติมาตรา 78 นี้ ให้อำนาจศาลในการลดโทษให้แก่จำเลยไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงได้เสมอเมื่อมีพฤติการณ์ที่ถือว่าเป็นเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะในคดีนั้นจะได้มีการเพิ่มโทษหรือลดโทษมาแล้วหรือไม่ แต่ไม่ได้บัญญัติครอบคลุมไปถึงการให้อำนาจศาลในการที่จะนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเพิ่มโทษ ข้อเท็จจริงในด้านความชั่วร้ายของจำเลย ประวัติการกระทำความผิด หรือความร้ายแรงแห่งคดี มาประกอบการใช้ดุลพินิจในการลดโทษให้แก่จำเลยด้วย ดังนั้น การใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาลดโทษให้แก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ที่ผ่านมา ศาลจึงนำเฉพาะข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลยมาประกอบการใช้ดุลพินิจในการลดโทษเท่านั้น และศาลไม่ได้พิจารณาประโยชน์ที่ได้จากคำรับสารภาพของจำเลยว่าคำรับสารภาพนั้นเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดี

นั้น ๆ เพียงใด หรือคำรับสารภาพของจำเลยนั้นเกิดจากความสำนึกผิดอย่างแท้จริงหรือไม่ หรือเพียงเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากมาตรา 78 คือ ให้ได้รับการลดโทษกึ่งหนึ่งซึ่งเป็นอัตราสูงสุดของมาตรานี้เท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทบทวนฎีกาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 เกี่ยวกับปัญหาในทางข้อกฎหมาย รวมถึงหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาลดโทษให้แก่จำเลยในกรณีที่มีเหตุบรรเทาโทษ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวมุ่งให้ศาลนำข้อเท็จจริงของจำเลย เกี่ยวกับพฤติการณ์ทั้งก่อนและหลังการกระทำความผิด เฉพาะในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลยในทางเดียวมาประกอบการใช้ดุลพินิจลดโทษ แต่ไม่ได้บัญญัติให้ศาลนำข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นโทษแก่จำเลยมาประกอบการพิจารณาลดโทษให้แก่จำเลยด้วย ซึ่งหากบทบัญญัติมาตรา 78 นี้ บัญญัติให้ศาลสามารถนำข้อเท็จจริงในด้านความชั่วร้ายของจำเลยแต่ละรายดังกล่าว รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับจากคำรับสารภาพของจำเลยมาประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลด้วยแล้ว ศาลอาจจะลดโทษให้ไม่ถึงกึ่งหนึ่งก็ได้ เช่น

- ผู้กระทำความผิดเคยมีประวัติกระทำความผิด ควรได้ลดโทษกึ่งส่วน
- ข้อหาที่กระทำความผิดมีความร้ายแรง เช่น ฆ่าคนตาย ควรได้ลดกึ่งส่วน
- พฤติการณ์ขณะกระทำความผิดมีความร้ายแรง ทารุณโหดร้าย กระทบกระเทือนต่อจิตใจ

ของผู้คนในสังคม ควรได้ลดกึ่งส่วน

- ความประพฤติก่อนการกระทำความผิด เช่น ปกติผู้กระทำความผิดอาศัยอยู่ในชุมชน ได้ก่อความวุ่นวาย ดื่มสุราเป็นอาชญา หารื่องชกต่อยกับชาวบ้านอยู่บ่อยครั้ง ควรได้ลดกึ่งส่วน

- รับสารภาพในชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ หรือชั้นศาล ซึ่งประโยชน์ของคำรับสารภาพแต่ละชั้นย่อมไม่เท่ากัน และแต่ละชั้นควรได้ลดกึ่งส่วน เป็นต้น

แม้ในทางปฏิบัติจะเป็นการเพิ่มขั้นตอนในการแสวงหาข้อมูลหรือพฤติการณ์ด้านที่ไม่ดีของจำเลยมาประกอบการพิจารณาลดโทษ ซึ่งอาจจะขัดกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรา 78 นี้ ที่ต้องการจูงใจให้จำเลยรับสารภาพ เพื่อลดขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาล แต่เพื่อให้การลดโทษผู้กระทำความผิดมีความเหมาะสมแก่กรณีเพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคมแล้ว ศาลก็ควรนำพฤติการณ์ดังกล่าวมาประกอบการใช้ดุลพินิจด้วย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาว่าบทบัญญัติมาตรา 78 ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนี้มีข้อบกพร่อง หรือมีความเหมาะสมแล้วหรือไม่เพียงใด โทษที่ลดให้แก่ผู้กระทำความผิดนั้นมากเกินกว่าที่ควรจะเป็นไปตามพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดแต่ละรายหรือไม่ และจะแก้ไขให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์การปัจจุบันในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาที่มา หลักเกณฑ์ และแนวความคิด เกี่ยวกับการลดโทษให้แก่จำเลยเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78

2. ศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการลดโทษให้แก่จำเลย ตามหลักกฎหมายของประเทศไทย ประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ

3. ศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยในส่วนที่เป็นโทษหรือในด้านความชั่วร้ายมาประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการลดโทษ

4. เสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ให้มีการกำหนดโทษจำเลยแต่ละรายนั้นเป็นไปด้วยความเหมาะสม

5. ให้สามารถบังคับใช้กฎหมาย และป้องกันปัญหาอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การใช้เหตุบรรเทาโทษของศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78

เนื่องจากการใช้ดุลพินิจของศาลในการใช้เหตุบรรเทาโทษเพื่อลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาของศาล มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษและการลงโทษ คือเพื่อแก้แค้นทดแทน เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรม เพื่อแก้ไขหรือตัดนิสัยผู้กระทำความผิดให้ดีขึ้น ศาลจะต้องนำข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดทั้งก่อนและหลังการกระทำความผิด ที่ปรากฏในสำนวนความของศาล มาประกอบการพิจารณาเพื่อให้การลดโทษเป็นไปด้วยความเหมาะสม (ทรงฤทธิ์ พินิจการวัฒน์กุล, 2547, หน้า 23)

การลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 เป็นการใช้ดุลพินิจของผู้ตัดสินคดี ตามกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้นองค์ประกอบและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่จะนำมาเป็นเหตุบรรเทาโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด จึงควรคำนึงถึงการแก้ไขและตัดนิสัยผู้กระทำความผิดให้ดีขึ้น การป้องกันการกระทำความผิด การชดเชยอาชญากรรม การให้โอกาสผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดี เป็นต้น ศาลจะต้องนำข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดทั้งก่อนและหลังการกระทำความผิด ลักษณะเฉพาะของผู้กระทำความผิด ที่ปรากฏในสำนวนคดี มาพิจารณาประกอบการลดโทษ เพื่อให้การลดโทษเหมาะสมและยุติธรรม ทั้งนี้ การลดโทษแก่ผู้กระทำความผิดเป็นดุลพินิจที่ศาลฎีกาได้ให้ข้อเท็จจริงในแต่ละคดีไปในคำพิพากษา ซึ่งมีเหตุบรรเทาโทษจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ศาลจะได้ให้เหตุผลในการลดโทษที่เหมาะสมแก่คดี รวมถึงเหตุที่ศาลไม่ลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาด้วย (ศิริพร กาญจนสูตร, 2556, หน้า 24)

ส่วนการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือการรับสารภาพนั้น เป็นพฤติการณ์เกี่ยวกับตัวจำเลยที่สามารถนำมาเป็นเหตุลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด บทบัญญัตินี้มีขึ้นเพื่อกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาจากแนวคิดในการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด (ชนาธิป เศรษฐสุวรรณ, 2537) ส่วนบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องเหตุบรรเทาโทษในส่วนของการรับสารภาพ ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีนั้น บัญญัติขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายคือจูงใจให้ผู้กระทำความผิดยอมรับสารภาพเพื่อจะได้รับการลดโทษ เพื่อทำให้คดีเสร็จไปจากการพิจารณาคดีของศาลโดยเร็วเท่านั้น แต่ไม่ได้นำทฤษฎีทางอาญาวิทยามาใช้ ปัญหาของการใช้ดุลพินิจลดโทษกึ่งหนึ่งเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีคือ ปัญหาในเรื่องการใช้ดุลพินิจของศาลโดยขาดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย ซึ่งผู้เขียนได้เสนอแนะว่า ควรบัญญัติกฎหมายเรื่องการรับสารภาพในชั้นพิจารณาขึ้นใหม่โดยเฉพาะต่างหากจากบทบัญญัติในเรื่องเหตุบรรเทาโทษ และควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติของศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยในลักษณะที่ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ในการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในการเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยให้เข้าสู่สำนวนความของศาลเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจในการลดโทษให้แก่จำเลยแต่ละรายให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น การที่ศาลลดโทษให้จำเลย เพราะจำเลยรับสารภาพนั้น ก็มีแนวปฏิบัติของศาลอยู่แล้วว่า ถ้าหากจำเลยรับสารภาพเพราะจำนนต่อพยานหลักฐาน โดยปกติศาลก็ไม่ลดโทษให้จำเลย (ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, 2563, หน้า 16) แต่ถ้าจำเลยมีส่วนช่วยให้การพิจารณาพิพากษาคดีสะดวกขึ้นเป็นต้นว่า จำเลยรับสารภาพ นำพนักงานสอบสวนไปที่เกิดเหตุ นำของกลางมามอบให้พนักงานสอบสวน ย่อมเป็นประโยชน์แก่

การพิจารณาคดี ทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาของศาล จำเลยมาลุแก่โทษในพฤติการณ์ดังกล่าว ศาลจะไม่ลดโทษให้จำเลยบ้างหรือ ถ้าหากศาลไม่ลดโทษให้จำเลยเสียเลย ผลที่ตามมาก็คือ จำเลยยอมสู้คดีเสมอเพราะถึงจะรับสารภาพหรือต่อสู้คดีก็ต้องรับโทษหนักเท่ากัน แต่การต่อสู้คดี ยังมีโอกาสหลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้ ผู้ที่เคยนั่งพิจารณาคดีทุกท่านย่อมกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าในกรณีเช่นนี้จำเลยจะมีโอกาสหลุดพ้นจากการลงโทษมากกว่าปกติ เพราะโดยมากพยานหลักฐานที่จะผูกมัดตัวจำเลยมีไม่เพียงพอที่จะลงโทษจำเลย และเมื่อมีข้อสงสัยก็มีหลักกฎหมายที่สำคัญอยู่ว่า ศาลจะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยเสมอ

จากการได้ศึกษาหลักการใช้ดุลพินิจ ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยพบว่าการขาดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย เป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดโทษหรือการลดโทษให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย เพราะการขาดข้อเท็จจริงของผู้กระทำความผิดแต่ละคนนั้น จะทำให้ศาลกำหนดโทษในข้อหาหรือความผิดอย่างเดียวกันไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นแล้ว การกำหนดโทษจะเหมาะสมเฉพาะกับข้อหาหรือความผิด แต่ไม่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด ดังนั้น การที่ศาลจะลดโทษให้แก่จำเลย ไม่ว่าจะมีการรับสารภาพหรือมีเหตุบรรเทาโทษอย่างไร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ศาลจะต้องนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยมาประกอบการใช้ดุลพินิจด้วย การใช้ดุลพินิจกำหนดโทษหรือการลดโทษของศาลต้องถือเอาความยุติธรรม ความหนักเบาแห่งความผิด ประกอบกับพฤติการณ์แวดล้อมแห่งกรณีในคดีเป็นหลักพิจารณาด้วย และผลของโทษที่ศาลกำหนดออกมาแล้วนั้น ต้องมีความเหมาะสมตามความหนักเบาของความผิด และต้องมีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายไป จึงจะเกิดความยุติธรรมในการพิจารณาลงโทษของศาล เป็นต้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายในการนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยมาประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการลดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78” นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยโดย ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงที่มาและความสำคัญของปัญหาในการลดโทษให้แก่จำเลยเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 โดยศึกษาวิเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นระบบกฎหมายหรือนิติวิธี แนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา ทฤษฎีการลงโทษ หรือแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษ ศึกษาวิธีวิธี หรือแนวทางในการกำหนดโทษและการลดโทษที่เหมาะสมแก่จำเลยตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ศึกษาปัญหาในการนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยมาประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการลดโทษ รวมถึงปริมาณคดีที่ศาลลดโทษให้แก่จำเลยเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ที่ศาลไม่สามารถนำข้อเท็จจริงด้านความชั่วร้ายของจำเลยมาประกอบการพิจารณาลดโทษได้ บทบัญญัติมาตรา 78 นี้ มีข้อบกพร่องประการใด จะมีแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติมาตรานี้ ให้สามารถนำข้อเท็จจริงในทุก ๆ ด้านของจำเลย มาประกอบการพิจารณาลดโทษได้อย่างไร เหตุใดมาตรานี้จึงถูกนำมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลเพื่อลดโทษให้แก่จำเลยในหลาย ๆ คดี และเกือบจะทุกคดีที่ศาลลดโทษให้แก่จำเลยถึงกึ่งหนึ่งเพียงเพราะจำเลยให้การรับสารภาพ และเหตุใดในหลาย ๆ คดีที่จำเลยมีข้อเท็จจริงด้านความชั่วร้าย เช่น มีประวัติการกระทำความผิด เคยกระทำความผิดมาซ้ำแล้วซ้ำเล่า มีความประพฤติเลวร้าย และไม่เคยมีคุณงามความดีมาแต่ก่อน ศาลก็ยังลดโทษให้แก่จำเลยเหล่านั้นอยู่เสมอ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) แสวงหาความรู้และข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากปัญหาของการบังคับใช้กฎหมาย ศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary research) โดยรวบรวมจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หนังสือ ตำรา ผลงานทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความ วิเคราะห์หาเหตุผลภายใต้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และศึกษาถึงกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ และลดโทษของศาลในกรณีมีเหตุบรรเทาโทษ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งหมด 4 ประเทศ แบ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย 2 ประเทศ ได้แก่ ประเทศเยอรมัน และประเทศฝรั่งเศส และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณีหรือกฎหมายไม่เป็นลายลักษณ์อักษร 2 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ว่าในแต่ละประเทศหรือในแต่ละระบบกฎหมาย มีการนำเหตุบรรเทาโทษมาใช้ในการลดโทษให้แก่จำเลยหรือไม่ ผู้พิพากษาหรือผู้ตัดสินคดีสามารถนำข้อเท็จจริงในด้านความชั่วร้ายของจำเลยมาประกอบการพิจารณาลดโทษให้แก่จำเลยด้วยหรือไม่ และเพื่อให้ทราบว่า การนำเหตุบรรเทาโทษมาใช้ในการลดโทษให้แก่จำเลยของแต่ละประเทศนั้น มีความเหมือนหรือแตกต่างจากการใช้เหตุบรรเทาโทษตามกฎหมายไทยอย่างไร แล้วนำประเด็นปัญหาที่ได้มาตั้งคำถาม เพื่อเป็นแนวทางในการหาเหตุผลเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ในการอธิบายและหาข้อสรุปผลการวิจัย ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

1. จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาบททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยพบว่าการลดโทษให้แก่จำเลยหรือผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 เป็นการใช้อดุลพินิจของผู้พิพากษาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการใช้อดุลพินิจในการกำหนดโทษและการลงโทษ คือ เพื่อแก้แค้นทดแทนในสิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำ เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรม เพื่อแก้ไขทัศนีย์ผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ แล้วแต่กรณีตามหลักทฤษฎีการลงโทษ ศาลจึงจำเป็นที่จะต้องนำข้อเท็จจริงในทุก ๆ ด้านเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นพฤติการณ์ก่อนการกระทำความผิด พฤติการณ์หลังการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด หรือข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิด มาประกอบการใช้อดุลพินิจพิจารณาลดโทษให้แก่จำเลยหรือผู้กระทำความผิดด้วย เพื่อให้การกำหนดโทษมีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดแต่ละคนเป็นราย ๆ ไป

2. จากการศึกษากฎหมายการลดโทษในกรณีมีเหตุบรรเทาโทษของศาลไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ พบว่า ในประเทศไทยนั้น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ถูกนำมาใช้ในการพิจารณาคดีของศาลเป็นจำนวนมาก เนื่องจากในหลาย ๆ คดีจำเลยมักจะให้การรับสารภาพ ซึ่งการรับสารภาพของผู้กระทำความผิดนี้ต่างก็มีทั้งการรับสารภาพเพราะสำนึกในการกระทำความผิด และการรับสารภาพเพื่อให้ได้ประโยชน์จากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ในเรื่องเหตุบรรเทาโทษ ซึ่งโดยส่วนมากเกือบจะทุกคดีจะได้ลดโทษถึงกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลจะลงโทษก็ว่าได้ เพราะศาลไทยถือว่าการให้การรับสารภาพของจำเลยถือเป็นเหตุบรรเทาโทษอย่างหนึ่ง เนื่องจากถือว่าเป็นการให้การอันเป็นประโยชน์แก่ศาลในการพิจารณาคดีจึงเห็นได้ว่า บทบัญญัติมาตรา 78 นี้ ยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ ทั้งการที่ศาลไม่สามารถนำข้อเท็จจริงด้านความชั่วร้ายซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นโทษแก่ตัวจำเลยมาประกอบการพิจารณาลดโทษ เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวไม่เปิดช่องให้ผู้พิพากษากระทำได้ ปริมาณ

สัดส่วนโทษที่ศาลลดโทษให้แก่จำเลยในเกือบทุกคดีจึงสูงถึงกึ่งหนึ่งซึ่งเป็นอัตราสูงสุดตามกฎหมาย และในระหว่างรับโทษอยู่จำเลยก็ยังได้รับพระราชทานอภัยโทษอีกส่วนหนึ่งด้วย ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้เกิดจากปัญหาทางข้อกฎหมายที่ยังมีข้อบกพร่องอยู่ ไม่สามารถบังคับใช้ในการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาอาชญากรรมได้เท่าที่ควร การลดโทษแก่จำเลยเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษ กฎหมายควรบัญญัติให้ครอบคลุม โดยต้องบัญญัติให้ศาลสามารถนำข้อเท็จจริงที่เป็นโทษแก่จำเลยมาประกอบการพิจารณาลดโทษด้วยได้ ไม่นำมาเฉพาะข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นคุณกับจำเลยมาประกอบการใช้ดุลพินิจพิจารณาลดโทษเพียงด้านเดียวเท่านั้น

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการนำเหตุบรรเทาโทษมาลดโทษให้แก่จำเลย พบว่าศาลต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา หรืออังกฤษ ก็มีการนำเรื่องเหตุบรรเทาโทษมาใช้ในการลดโทษให้แก่จำเลยหรือผู้กระทำความผิดเช่นกัน แต่จะมีวิธีการใช้แตกต่างกันไปแล้วแต่ระบบกฎหมายหรือวิธีการพิจารณาคดีของประเทศนั้น ๆ เช่น ประเทศเยอรมัน เป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย การใช้เหตุบรรเทาโทษของประเทศเยอรมันในปัจจุบันเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันที่แก้ไขเพิ่มเติมปี 1987 มาตรา 49 ศาลจะลดโทษให้แก่จำเลยเฉพาะเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษที่กฎหมายกำหนดให้มีการบรรเทาโทษได้ ซึ่งพฤติการณ์พิเศษนี้จะต้องเป็นพฤติการณ์ที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น การพิจารณาลดโทษให้แก่จำเลย ศาลจะลดให้ผู้กระทำความผิดตามลำดับชั้นความรุนแรงของโทษที่ถูกบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 49 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน

ประเทศฝรั่งเศสก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีนิติวิธีโดยใช้ระบบประมวลกฎหมาย แนวทางการใช้เหตุบรรเทาโทษในประเทศฝรั่งเศสตามประมวลกฎหมายฝรั่งเศสไม่มีบทบัญญัติเรื่องเหตุบรรเทาโทษไว้โดยตรงเหมือนกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ของไทย แต่มีเหตุที่เกี่ยวกับการกำหนดโทษของศาลในทางลดหย่อนโทษ และในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 463 ก็ได้บัญญัติไว้แต่เพียงว่า เมื่อมีเหตุบรรเทาโทษให้อยู่ในดุลพินิจอิสระของผู้พิพากษาที่จะพิจารณาพิพากษาลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ในกฎหมายโดยไม่ได้ระบุว่าอะไรบางอย่างที่เป็นเหตุบรรเทาโทษ ดังนั้น การที่ศาลจะลดโทษให้แก่จำเลยหรือผู้กระทำความผิดมากน้อยเพียงใดหรือไม่หรืออะไรบางอย่างที่ศาลจะนำมาเป็นเหตุบรรเทาโทษเพื่อลดโทษ ผู้พิพากษาของศาลฝรั่งเศสก็สามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่

สำหรับประเทศที่ใช้นิติวิธีในระบบจารีตประเพณีหรือคอมมอนลอว์อย่างประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ก็เป็นที่แน่นอนว่าระบบคอมมอนลอว์นี้เป็นระบบกฎหมายไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือ ระบบกฎหมายจารีตประเพณี คำพิพากษาของศาลยุติธรรมเป็นที่มาของกฎหมาย กล่าวคือเมื่อมีคดีเกิดขึ้นและศาลได้วินิจฉัยไปแล้ว คำพิพากษาของศาลย่อมถือเป็นบรรทัดฐานของศาลต่อ ๆ มา ซึ่งจะพิพากษาคดีที่มีประเด็นอย่างเดียวกันเหมือน ๆ กัน การกำหนดโทษ หรือการลดโทษให้แก่จำเลยหรือผู้กระทำความผิดจึงไม่มีตัวบทกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนเหมือนกับประเทศไทย ที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย จะมีเฉพาะแนวคำพิพากษาของศาล และวิธีหรือขั้นตอนการปฏิบัติในการพิจารณาคดีเท่านั้น เหตุบรรเทาโทษที่นำมาพิจารณาเพื่อลดโทษแก่จำเลยก็แยกออกเป็นสองขั้นตอนคือ ขั้นตอนในชั้นอัยการ และขั้นตอนในชั้นศาล แต่ขั้นตอนในชั้นอัยการนั้นเป็นการนำเหตุบรรเทาโทษมาใช้เพื่อต่อรองคำรับสารภาพเท่านั้น ไม่ได้นำมาใช้ในการลดโทษให้แก่จำเลยในชั้นศาลอย่างของประเทศไทยแต่อย่างใด ส่วนขั้นตอนในชั้นศาล ข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุบรรเทาโทษจะถูกนำมาพิจารณาในชั้นกำหนดโทษ ไม่ได้นำมาลดโทษให้แก่จำเลยโดยตรง และไม่ได้กำหนดระดับหรือสัดส่วนในการลดโทษว่าจะลดลงกึ่งหนึ่งหรือลดลงหนึ่งในสามหรือหนึ่งในสี่

แต่อย่างไร แต่การลดโทษจะกระทำในรูปแบบของการกำหนดโทษว่าจะวางโทษสูงหรือวางโทษเบาลง เพียงใดเท่านั้น และผู้พิพากษาหรือศาลของสหรัฐอเมริกาสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างอิสระ มีอำนาจนำข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวจำเลยในทุก ๆ ด้านมาประกอบดุลพินิจกำหนดโทษได้ และศาลจะลงโทษเพียงใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร เพราะกฎหมายไม่กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้ (อุทิศ แสนโกศิก, 2512, หน้า 216)

และสุดท้าย ประเทศอังกฤษ ก็เป็นประเทศหนึ่งที่ใช้นิติวิธีในระบบคอมมอนลอว์เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา แนวทางใช้เหตุบรรเทาโทษในประเทศอังกฤษก็ไม่ได้บัญญัติเรื่องเหตุบรรเทาโทษไว้เช่นกัน เนื่องจากอัตราโทษตามกฎหมายไม่มีการกำหนดโทษขั้นต่ำไว้ในกฎหมายมีแต่เพียงกำหนดโทษขั้นสูงเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่ผูกมัดศาลในเรื่องการลงโทษขั้นต่ำ วิธีการเช่นนี้ทำให้ไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติเรื่องเหตุบรรเทาโทษไว้ การใช้ดุลพินิจพิจารณาของศาลในการกำหนดโทษจึงได้มีการรับฟังข้อเท็จจริงทั้งหลายเพื่อนำมาประกอบการใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดให้มากที่สุดเพื่อให้การลงโทษเป็นไปโดยเหมาะสมและยุติธรรมกับจำเลยแต่ละคนเป็นราย ๆ ไป พฤติการณ์ที่ศาลอังกฤษสามารถมักจะหยิบยกมาพิจารณาเพื่อลดโทษให้แก่จำเลยก็ได้แก่ (นฤมล อังคณาภิวัฒน์, 2537, หน้า 43) การรับสารภาพ (Plea of guilty) การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Cooperation with the police) บุคลิกภาพ (Good character) และความอ่อนเยาว์ (Youth) เป็นต้น แต่แม้ว่าการนำคำรับสารภาพมาเป็นเหตุบรรเทาโทษของศาลอังกฤษและศาลไทยจะเหมือนกัน แต่เมื่อมีระบบการพิจารณาที่แตกต่างกัน ผลของการใช้เหตุบรรเทาโทษจึงมีความแตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ การนำข้อเท็จจริงในทุกด้านของจำเลยมาพิจารณากำหนดโทษและลดโทษร่วมกันของศาลอังกฤษ โทษที่ศาลกำหนดออกมาจึงมีความเหมาะสมกว่าการแยกพิจารณาข้อเท็จจริงของจำเลยอย่างการพิจารณาของศาลไทย เพราะในกรณีเพิ่มโทษศาลก็จะเพิ่มอย่างเต็มที่ พอมาลดโทษศาลก็จะลดอย่างเต็มที่เช่นเดียวกัน โทษที่กำหนดออกมาจึงไม่มีความเหมาะสมและยุติธรรมเท่าที่ควร เพราะไม่ได้นำข้อเท็จจริงในอีกด้านหนึ่งมาประกอบการพิจารณาคด้วย

3. จากการศึกษาถึงปัญหาข้อกฎหมาย พบว่าประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ของไทยระบุไว้ อย่างชัดเจนในดับทว่าเหตุใดบ้างเป็นเหตุบรรเทาโทษ ซึ่งระบบกฎหมายไทยเป็นระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย ที่ต้องตีความตามตัวอักษรโดยเคร่งครัด ดังนั้นเมื่อมีเหตุที่ระบุไว้ดับทกฎหมาย ศาลก็ต้องนำมาพิจารณาลดโทษให้แก่จำเลย และที่สำคัญกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ศาลนำข้อเท็จจริงที่เป็นโทษแก่ตัวจำเลยมาประกอบการพิจารณาลดโทษด้วย ดังนั้น การพิจารณาลดโทษเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษของศาลไทยจึงมีข้อเท็จจริงเพียงด้านเดียวคือเฉพาะส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลยเท่านั้น จึงทำให้ในหลาย ๆ คดีจำเลยได้รับการลดโทษถึงกึ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นอัตราขั้นสูงสุดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78

4. จากการศึกษาสถิติคำพิพากษาคดีอาญาของศาลไทย พบว่าเกือบจะทุกคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ ซึ่งศาลถือว่าเป็นเหตุบรรเทาโทษอย่างหนึ่ง ศาลจะลดโทษให้แก่จำเลยถึงกึ่งหนึ่งเสมอ มีบางคดีเท่านั้นที่ศาลไม่ลดโทษให้แก่จำเลยเฉพาะในคดีที่เป็นที่สนใจแก่ประชาชนและคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพเพราะจำนวนต่อหลักฐาน อีกทั้งคำรับสารภาพของจำเลยแต่ละคนนั้น ศาลก็ไม่ได้พิจารณาว่าการที่จำเลยรับสารภาพนั้น มาจากความสำนึกผิดที่แท้จริงหรือรับสารภาพเพื่อให้ได้ประโยชน์จากบทบัญญัติมาตรา 78 นี้เท่านั้น และไม่ได้พิจารณาถึงประโยชน์ที่ศาลได้รับจากคำรับสารภาพนั้นมีมากน้อยเพียงใด เป็นประโยชน์พอที่ศาลจะลดโทษให้ถึงกึ่งหนึ่งหรือไม่

5. จากผลการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมา และปัญหาข้อกฎหมายของบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ดังกล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากสามารถแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

อาญามาตรา 78 โดยบัญญัติให้ศาลสามารถนำข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นโทษหรือในด้านความชั่วร้ายของจำเลย มาประกอบการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาลดโทษเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษด้วยได้ และบัญญัติให้ศาลได้พิจารณาถึง ประโยชน์ที่ได้รับจากคำรับสารภาพของจำเลยด้วย จำเลยหลาย ๆ คนอาจจะได้รับลดโทษไม่ถึงกึ่งหนึ่ง เช่น บางคน อาจจะได้รับการลดโทษเพียงหนึ่งในสาม หรือหนึ่งในสี่ของโทษที่จะลงเท่านั้น การกำหนดโทษและการลดโทษ แก่จำเลยหรือผู้กระทำความผิดแต่ละรายก็จะเป็นไปด้วยความเหมาะสมและเป็นธรรมตามหลักอาชญาวิทยา ช่วยลด หรือป้องกันการกระทำความผิด หรือความคิดที่จะกระทำความผิดของคนในสังคม ลดปัญหาที่ผู้เคยกระทำความผิด หวนกลับมากระทำความผิดอีกเพราะไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายเนื่องจากเห็นว่าโทษที่จะได้รับคงไม่มากนัก ลดปัญหา การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาภายหลัง สามารถบังคับใช้กฎหมาย เพื่อป้องปรามการกระทำความผิด และป้องกันปัญหาการก่ออาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล

1. จากการศึกษาที่มา หลักเกณฑ์ และแนวคิดทฤษฎีของนักกฎหมาย พบว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ของประเทศไทยนั้น ได้บัญญัติจำกัดกรอบการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาหรือศาลไว้แคบเกินไป เพราะตัวบทได้บัญญัติให้ศาลสามารถนำเฉพาะข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลยหรือผู้กระทำความผิดมาประกอบการใช้ ดุลพินิจลดโทษให้แก่จำเลยได้เท่านั้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการกำหนดโทษ การลงโทษ หรือการลดโทษ ศาลควรได้รับ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยในทุก ๆ ด้าน และสามารถนำข้อเท็จจริงในทุก ๆ ด้านนั้นมาประกอบการใช้ดุลพินิจ ในการพิจารณาลดโทษให้แก่จำเลยได้ด้วย

2. จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายเกี่ยวกับการลดโทษให้แก่จำเลยเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษ ของไทยกับกฎหมายต่างประเทศทั้ง 4 ประเทศ พบว่าในแต่ละประเทศต่างก็มีการนำเหตุต่าง ๆ ที่เป็นคุณแก่จำเลย มาลดโทษให้แก่จำเลยเหมือนกัน แต่จะแตกต่างกันที่กฎหมายของแต่ละประเทศส่วนใหญ่จะไม่มีกรบัญญัติไว้โดยตรง ว่าเหตุอันใดบ้างที่เป็นเหตุบรรเทาโทษ ในทางปฏิบัติศาลก็มักจะยกเรื่องเดิม ๆ ที่เคยนำมาลดโทษเหมือนในอดีตก่อน ๆ เช่น การรับสารภาพ ความอ่อนแอ การบรรเทาผลร้าย เป็นต้น ซึ่งเหตุเหล่านี้ในต่างประเทศไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรง จึงเป็นดุลพินิจของศาลว่าจะหยิบยกมาบรรเทาโทษให้แก่จำเลยหรือไม่ ทั้งในการใช้ดุลพินิจของศาลต่างประเทศ ผู้พิพากษาก็สามารถนำข้อเท็จจริงในทุก ๆ ด้านของจำเลยมาประกอบการพิจารณาลดโทษได้ด้วย

3. จากการศึกษาวิจัย พบว่าประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ของประเทศไทยนั้น ได้บัญญัติจำกัด กรอบการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาหรือศาลไว้แคบเกินไป เพราะตัวบทได้บัญญัติให้ศาลสามารถนำเฉพาะข้อเท็จจริง ในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลยหรือผู้กระทำความผิดมาประกอบการใช้ดุลพินิจลดโทษให้แก่จำเลยได้เท่านั้น ซึ่งไม่ว่าจะ เป็นการกำหนดโทษ การลงโทษ หรือการลดโทษ ศาลควรได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยในทุก ๆ ด้าน และสามารถนำข้อเท็จจริงในทุก ๆ ด้านนั้นมาประกอบการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาลดโทษให้แก่จำเลยได้ด้วย และด้วย เหตุที่ศาล ไม่สามารถนำข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นโทษหรือข้อเท็จจริงในด้านความชั่วร้ายของจำเลยมาประกอบการใช้ ดุลพินิจลดโทษให้แก่จำเลยได้นี้ ทำให้เกือบจะทุกคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ ซึ่งศาลถือว่าเป็นเหตุบรรเทาโทษ อย่างหนึ่ง ศาลก็จะลดโทษให้แก่จำเลยถึงกึ่งหนึ่งเสมอ

4. หากศาลสามารถนำข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นโทษหรือในด้านความชั่วร้ายของจำเลย มาประกอบการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาลดโทษเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษด้วยได้ การกำหนดโทษและการลดโทษแก่จำเลยหรือผู้กระทำความผิดแต่ละรายก็จะเป็นไปด้วยความเหมาะสมและเป็นธรรมตามหลักอาชญาวิทยา

5. หากแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 โดยบัญญัติให้ศาลสามารถนำเฉพาะข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นโทษหรือด้านความชั่วร้ายของจำเลยหรือผู้กระทำความผิดมาประกอบการใช้ดุลพินิจ ลดโทษให้แก่จำเลยได้ รวมถึงบัญญัติให้ศาลพิจารณาถึงประโยชน์ที่ศาลได้รับจากคำรับสารภาพด้วยว่ามีมากน้อยเพียงใด เป็นประโยชน์พอที่ศาลจะลดโทษให้ถึงกึ่งหนึ่งหรือไม่ จะช่วยลดหรือป้องกันการกระทำความผิด หรือความคิดที่จะกระทำความผิดของคนในสังคม ปัญหาที่ผู้เคยกระทำความผิดหวงกลับมากกระทำผิดอีก เพราะไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายเนื่องจากเห็นว่าโทษที่จะได้รับคงไม่มากนัก ปัญหาการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาภายหลัง ระบบการลงโทษและการบังคับใช้กฎหมายของไทยก็จะมี ความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพในการลงโทษผู้กระทำความผิด และมีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาดังกล่าว แม้ในทางปฏิบัติการใช้เหตุบรรเทาโทษโดยเฉพาะการนำคำรับสารภาพมาลดโทษให้แก่จำเลย จะเป็นผลดีต่อกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ลดขั้นตอนการสอบสวน ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการสืบพยาน ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลย ทำให้ศาลไม่ต้องเสียเวลาในการพิจารณาคดีที่อาจต้องใช้เวลามากก่อนมีคำพิพากษา ซึ่งในต่างประเทศทั้งสี่ประเทศที่ผู้วิจัยได้ยกมาวิเคราะห์เปรียบเทียบในการวิจัยครั้งนี้ก็มีการนำคำรับสารภาพมาใช้เพื่อลดปัญหาดังกล่าวเช่นกัน แต่การใช้กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ก็ได้จำกัดดุลพินิจของผู้พิพากษาในการที่จะนำข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นโทษแก่จำเลยมาประกอบการพิจารณาลดโทษ จึงไม่เป็นการบังคับว่าศาลจะลดโทษให้แก่จำเลยหรือไม่หรือจะลดเพียงใด แต่สำหรับประเทศไทยนั้น การที่กฎหมายบัญญัติให้ลดโทษให้แก่จำเลยได้มากถึงกึ่งหนึ่งเพราะการรับสารภาพนี้ ก็ย่อมส่งผลเป็นการจูงใจให้มีการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นเช่นกัน เนื่องจากทำให้ผู้กระทำผิด หรือผู้ที่คิดจะกระทำความผิด ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เพราะถึงอย่างไรเมื่อถูกจับดำเนินคดี เมื่อรับสารภาพ ก็ได้รับการพิจารณาลดโทษแล้ว และได้ลดถึงกึ่งหนึ่งอีกด้วย ซึ่งกระบวนการยุติธรรมของไทยนั้น เป็นที่รู้กันว่านอกจากจะมีกฎหมายเกี่ยวกับการลดโทษให้แก่จำเลยเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษแล้ว ยังมีกฎหมายอื่น ๆ อีกมากมายที่ถูกนำมาใช้เพื่อลดหย่อนโทษให้แก่จำเลยด้วย เช่น การรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 หรือการอภัยโทษ ตามพระราชกฤษฎีกาอภัยโทษเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ของชาติในทุก ๆ ปีด้วย ซึ่งกรณีหลังนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหากจำเลยได้รับการลดโทษเพราะมีเหตุบรรเทาโทษมาแล้ว และยังได้รับอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษด้วยอีก โทษที่แท้จริงที่จำเลยได้รับย่อมไม่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นไปอีก ทำให้ระบบการลงโทษและการบังคับใช้กฎหมายของไทยนั้นมีความอ่อนแอ ไม่มีประสิทธิภาพในการลงโทษผู้กระทำความผิดหรือการป้องกันอาชญากรรม เพราะให้ความสำคัญกับความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินคดีมากเกินไป แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 โดยบัญญัติให้ศาลสามารถนำข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นโทษหรือในด้านความชั่วร้ายของจำเลย มาประกอบการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาลดโทษเมื่อมีเหตุบรรเทาโทษด้วย และสัดส่วนโทษที่จะลดให้แก่จำเลยก็ควรบัญญัติให้ครอบคลุม โดยในกรณีที่จำเลยปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าว ก็ไม่ควรให้จำเลยได้ลดโทษถึงกึ่งหนึ่ง ส่วนคำรับสารภาพของจำเลยที่ศาลเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ก็ควรบัญญัติให้ลดตามลำดับชั้นของการดำเนินคดี หรือประโยชน์ที่ศาลได้รับจากคำรับสารภาพนั้นในอัตราส่วนที่แตกต่างกันไป เพื่อให้การกำหนดโทษและการลดโทษแก่จำเลยแต่ละราย เป็นไปด้วยความเหมาะสมและเป็นธรรมตามหลักอาชญาวิทยา โทษสุทธิตี่กำหนดออกมาแล้ว มีความเหมาะสมกับจำเลยแต่ละรายตามพฤติการณ์และฐานความผิด ให้สามารถบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องปราม การกระทำความผิด และป้องกันปัญหาการก่ออาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะในการร่างแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ไว้ดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 (เดิม)

มาตรา 78 เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควร จะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

เหตุบรรเทาโทษนั้น ได้แก่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้เผลอเวลาบาปบุญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามิมีลักษณะทำนองเดียวกัน

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 (ที่เสนอให้แก้ไขใหม่)

มาตรา 78 เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควร จะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

เหตุบรรเทาโทษนั้น ได้แก่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้เผลอเวลาบาปบุญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามิมีลักษณะทำนองเดียวกัน

คำรับสารภาพที่ศาลเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ศาลอาจลดโทษให้โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ศาลได้รับจากคำรับสารภาพนั้น ดังนี้

- (1) รับสารภาพตั้งแต่ชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน และชั้นพิจารณาคดีของศาล จะลดโทษให้ไม่เกินกึ่งหนึ่งตามวรรคแรกก็ได้
- (2) รับสารภาพเฉพาะในชั้นสอบสวน และชั้นพิจารณาคดีของศาล จะลดโทษให้ไม่เกินหนึ่งในสามของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้
- (3) รับสารภาพเฉพาะในชั้นพิจารณาคดีของศาล จะลดโทษให้ไม่เกินหนึ่งในสี่ของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

คำรับสารภาพเพราะจำนนต่อหลักฐานหรือพยาน แม้จะรับสารภาพในชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน หรือชั้นพิจารณา ไม่ถือว่าเป็นเหตุบรรเทาโทษที่ศาลจะลดโทษให้ตามมาตรา 78

ทั้งนี้ ตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม หากปรากฏข้อเท็จจริงด้านความชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดที่มีมาแต่ก่อนหรือขณะที่ศาลจะพิจารณาลดโทษให้ตามมาตรา 78 ให้ศาลลดโทษได้ไม่เกินหนึ่งในสี่ของโทษที่จะลงโทษนั้น ข้อเท็จจริงด้านความชั่วร้าย ได้แก่ ผู้กระทำความผิดเคยมีประวัติการกระทำความผิดและมีประวัติการต้องโทษที่มีไซ่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือมีความประพฤติเลื่อมเลี้ยวอันเป็นพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคม เป็นต้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ได้รับการแก้ไขตามที่ผู้วิจัยได้เสนอแนะไปข้างต้นนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม และต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมไทย การกำหนดโทษและการลดโทษแก่จำเลยหรือผู้กระทำความผิดแต่ละรายเป็นไปด้วยความเหมาะสมและเป็นธรรมตามหลักอาชญาวิทยาสามารถป้องปรามการกระทำความผิด และป้องกันปัญหาการก่ออาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชนาธิป เศรษฐสุวรรณ. (2537). เหตุบรรเทาโทษ: ศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจลดโทษเมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงฤทธิ์ พินิจการวัฒน์กุล. (2547). การใช้เหตุบรรเทาโทษของศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาศาลชั้นต้น. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการยุติธรรม.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2558). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ. (2539). การตีความกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร (2563). อนุสนธิจากข้อสังเกตบางประการในความไม่เรียบร้อยของสังคมกับกระบวนการยุติธรรม. รวมผลงานทางวิชาการ เล่ม 1. สำนักงานศาลยุติธรรม.
- นฤมล อังคณาภิวัฒน์. (2537). เหตุบรรเทาโทษ: ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการใช้ในศาลไทยกับศาลต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริพร กาญจนสูตร. (2556). การใช้เหตุบรรเทาโทษของศาลตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78: ศึกษากรณีการให้เหตุผลของศาลในเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีลักษณะทำนองเดียวกัน. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล การอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 11. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
- อุทิศ สุภาพ. (กันยายน-ธันวาคม 2562). การพัฒนากระบวนการลงโทษของศาลในคดีอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีการนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดมาใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุก. ดุลพาท ปีที่ 66. เล่มที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อุทิศ แสนโกดิก. (2525). กฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ.